

Voor gallen hoeft u nooit ver van huis. Zelfs in een stad kunt u op de Linde en als u een beetje geluk heeft op de iep hele leuke gallen aantreffen. De plaatselijke eik hangt vaak propvol leuke gallensoortjes. In deze aflevering over gallen maken we een ommetje door de buurt, want daar is een heleboel te beleven.

Gallen (4)

Blokje om voor gallen

Wie nu kennis wil maken met plantengallen kan goed beginnen door een wandeling te maken door de eigen buurt.

GALLEN OP LINDE OF EIK

Komt u een Linde tegen, dan kunt u de bladeren even checken op de gallen van mijten of muggen. De hoorntjes op de bovenzijde van het blad veroorzaakt door de mijt *Eriophyes tiliae* komen algemeen voor. Ook leuk zijn de harige plekken op de kruispunten van bladnerven door *Eriophyes exilis* (zie foto rechtsboven).

Heeft u een eik in de straat dan is de kans groot dat er Lensgalletjes van de wesp *Neuroterus albipes* op de onderzijde van de bladeren zitten. Heel algemeen zijn de Aardappelgal van de wesp *Biorhiza pallida*, of de grote ronde Galappels van de wesp *Cynips quercusfolii* boven op eikenbladeren, waar mijn vader vroeger inkt mee probeerde te maken met de hulp van een paar roestige spijkers. De Aardappelgallen zijn in de zomer al flink uitgedroogd, maar de Galappels zijn aan het einde van de zomer nog best mooi.

Wijd en zijd verspreid komt ook het Krui-galletje voor (zie foto) van de wesp *Andricus solitarius*. Er zit maar één wesp in een gal, wat mogelijk de tweede naam van deze wesp verklaart, hoewel er veel meer wespen zijn die in hun uppie een gal bewonen.

GALLEN OP BRANDNETELS

Als u door de wijk of langs de dorpsgrens struint, kunt bij de ruige hoekjes de Grote brandnetels nakijken op de mug *Dasineura urticae*, die met name op de hoofdnerf van het blad bleke bolletjes veroorzaakt. Twee keer per jaar maakt de mug gallen op Grote brandnetel. Een keer in het late voorjaar en daarna nog eens in de zomer. De gallen zien er hetzelfde uit. Op Grote brandnetel zijn ook wel oranjeleuke verdikkingen te

vinden die soms de plant in allerlei bochten doet krommen. Deze schimmel, *Puccinia caricis*, verhuist naar zeggen (*Carex*).

GALLEN OP ESDOORN EN WILG

In bijna elke buurt staat wel een Gewone esdoorn. Meestal zijn hier op en onder het blad enkele knobbelvormende (*Aceria macrorrhynchus*) of viltvormende (*Aceria pseudoplatani*) makkelijk te vinden.

Op Grauwe wilg, Boswilg en Geoorde wilg zitten vaak opgehoopte en vergroeide gallen van de mug *Iteomyia caprea* of de opvallende stengelgallen van de mug *Rhabdophaga salicis*. Bekend van wilgen zijn vooral de 'bonen' die u op of in de blad-schijf of de hoofdnerf kunt vinden. Dit kunnen verschillende soorten bladwespen zijn, meestal van het geslacht *Pontania*. Daarnaast kunt u muggen en mijten vinden op wilg, zoals de bolletjes op het blad door de mijt *Aculus tetanothrix* of de bladrandrol-lende galmug *Dasineura marginemtorquens* (zie foto rechtsonder). De laatste twee genoemde soorten vindt u toch minder snel dan de gal Wilgenroosje van de mug *Rhabdophaga rosaria*.

Kijk voor meer voorbeelden van gallen van onder andere muggen, wespen, luizen, schimmels, kevers of aaltjes eens op www.plantengallen.com.

Joanneke Bijkerk werkt bij Koeman en Bijkerk bv in Haren, een bureau voor ecologisch onderzoek en advies. Een van haar doelen is een landdekkende database van gallen in Nederland. Zie www.plantengallen.com.

Literatuur

DOCTERS VAN LEEUWEN, W.M. (1982). *Gallenboek*, overzicht van de door dieren en planten veroorzaakte Nederlandse gallen. Derde druk, B.B.W.J. THIEME & CIE, ZUTPHEN.

Boven: In het voorjaar worden de eitjes door de vlieg *Lipara lucens* afgezet op en tussen de bovenste bladscheuten van Riet. Als ze uit het ei kruipen zoeken de larven een groeipunt op in de stengel en beginnen ze te eten. De stengel wordt dik en de blaadjes komen dicht op elkaar te staan. In verdrogende rietlandjes en langs sloten is deze Sigaargal vaak te vinden.

Boven: De Sigaargal (*Lipara lucens*) is het meest algemeen te vinden in Riet wat niet optimaal kan groeien. Deze gal komt algemeen voor in Nederland.

Boven: De mijt *Eriophyes exilis* veroorzaakt een prachtig patroon van galletjes op het blad van de Linde. Het heeft wel iets weg van een sterretje. Vandaar de naam 'exilis' misschien?

Boven: Het Kruikgalletje (*Andricus solitarius*) is overal gemakkelijk te vinden op de Nederlandse eiken. Eerst is deze eenpersoons kamer bekleed met haar, maar aan het einde van het seizoen zijn de galletjes kaal.

Onder: *Dasineura marginemtorquens*. Langs de rivieren, waar de Katwilg een algemene soort is, kunt u deze bladrandrollende galmug aantreffen.

ALLE GALLENFOTO'S OP DEZE PAGINA'S: JOJANNEKE BIJKERK
FOTO VAN DE JONGE SCHOLEKSTER RECHTSONDER: GERHARD CADEE

